

INTEGRAAL HUISVESTINGSPLAN ONDERWIJS WESTERKWARTIER 2020-2023

De gehele lay-out volgt in de stijl van vorige IHP's (via design Quadraten) na collegebesluit.

INHOUDSOPGAVE

1. Voorwoord bij het IHP 2020-2023
2. Hoe en waarom nieuw IHP Westerkwartier
3. Actuele ontwikkelingen (lokaal, regionaal en landelijk)
4. Leerlingenprognoses, ruimtebehoeften en leegstand
5. Prioriteiten voor nieuwbouw, uitbreiding en renovatie
6. Scenario's voor dorpen met sterk teruglopende leerlingenaantallen
7. Huisvestingsgevolgen ruimtebehoeften en scenario's
8. Kwaliteitseisen nieuwbouw, uitbreiding en renovatie
9. Financiële ruimte in meerjarenbegrotingen gemeente en schoolbesturen
10. Duurzaamheid en meerjaren onderhoudsplannen schoolbesturen
11. IKC's, speelterreinen, verkeersveilige schoolomgeving en verzekeringen
12. Toekomstperspectief verordening, onderwijshuisvestingsbeleid en middelen
13. Conclusies en besluitvormingstraject
14. Bijlagen

Januari 2020

1. Voorwoord bij het IHP 2020-2023

Voor de gemeenten waaruit de gemeente Westerkwartier is ontstaan en de onderwijsinstellingen in dit gebied, is een regionaal integraal huisvestingsplan inmiddels gemeengoed. Het derde integraal huisvestingsplan, 2020-2023, voor het onderwijs bieden wij u bij deze aan. Een integraal huisvestingsplan voor het onderwijs (IHP) is echter helemaal geen vanzelfsprekendheid. Zo is het dat wel in het Westerkwartier.

Het succes in de totstandkoming van een IHP is de wil om er gezamenlijk voor te zorgen dat er goed en divers onderwijs aangeboden wordt voor de kinderen in onze gemeente en de regio.

De gemeente Westerkwartier moet met ruim 63.000 inwoners in staat zijn om kwalitatief goed onderwijs te bieden als het gaat om primair- en voortgezet onderwijs. Ook wanneer demografische ontwikkelingen, zoals krimp, vergrijzing, ontgroening door urbanisatie, zich manifesteren. Het IHP is daarbij een instrument gebleken dat voorkomt dat het onderwijs in een concurrentiepositie schiet. Door met elkaar het belang van goed, divers en gespreid onderwijs te onderkennen is het ook nu weer mogelijk gebleken om met elkaar afspraken te maken over de huisvesting van het primair- en voortgezet onderwijs.

Vanaf deze plaats is dan ook een woord van dank op zijn plaats aan de onderwijsinstellingen Quadraten, Noorderbasis, Lauwers en Eems (als nieuwe deelnemer in IHP door de herindeling) Primenius, RSG de Borgen, Terra Oldekerk en het Lauwerscollege voor het constructief, kritisch en over eigen grenzen heen mee denken. Op deze wijze kunnen wij onze kinderen goed onderwijs bieden, zoveel mogelijk in eigen dorp, in de gemeente Westerkwartier en in de regio.

Hielke Westra

Voorzitter stuurgroep IHP Westerkwartier.

2. Hoe en waarom nieuw IHP Westerkwartier

RIHP Westerkwartier 2017-2020

Het regionaal integraal huisvestingsplan onderwijs Westerkwartier 2017-2020, is in 2016 opgesteld en had betrekking op de vier voormalige gemeenten Grootegast, Leek, Marum en Zuidhorn. Per 1 januari 2019 is er de nieuwe gemeente Westerkwartier, en is een nieuw IHP op zijn plaats. Er zijn twee basisscholen vanuit Middag-Humsterland, onder het bevoegd gezag van Lauwers en Eems, aan het Westerkwartier toegevoegd. In de afgelopen jaren zijn bij de schoolbesturen in het primair en voortgezet onderwijs ontwikkelingen in gang gezet die een nieuw IHP nodig maken. Eind 2018 is daarom al begonnen met het actualiseren van de leerlingenprognoses als basis.

Nieuw IHP Westerkwartier 2020-2023

Een nieuw IHP is ook nodig om prioriteiten te stellen in de aanvragen die betrekking hebben op een langere periode. Gelet op de financiële situatie bij de start van de nieuwe gemeente is het niet te verwachten dat alle voorzieningen meteen in 2020 toegekend worden. Het streven is om in op overeenstemming gericht overleg (OOGO) de keuzes gezamenlijk te maken. De stuurgroep IHP gaat over het IHP, en daarin zitten alle schoolbesturen en de gemeente. Het college stelt het onderwijshuisvestingsprogramma vast; de gemeenteraad bepaalt welk budget er beschikbaar komt. Het IHP wordt afgestemd op de meerjarenbegroting (gemeente: perspectiefnota), waarbij de kansen op bekostiging reëel ingeschat moeten worden.

3. Actuele ontwikkelingen (lokaal, regionaal en landelijk)

Nautilus in Zuidhorn

Het Nautilus is sinds 1 augustus 2019 gestart in Zuidhorn, met een vorm van gepersonaliseerd onderwijs voor leerlingen tot 12 jaar. Deze school heeft van Quadraten twee jaar de tijd gekregen om voldoende leerlingen te trekken. Het leerlingenaantal op 1 oktober 2019 was 21.

Het streven is om in drie jaar door te groeien naar een school met 80 leerlingen.

Voortgezet onderwijs in de regio

Het Lauwers College en rsg de Borgen/Terra zijn met elkaar in gesprek om te kijken hoe ze samen kunnen zorgen voor goed kwalitatief en betaalbaar onderwijs in het Westerkwartier. Ze hebben plannen om het bestaande onderwijsaanbod te versterken en op deze wijze het onderwijs nog mooier te maken. De schoolbesturen voor voortgezet onderwijs laten op dit moment onderzoek verrichten door een externe partij. De bedoeling van dit onderzoek is om uit te zoeken wat de mogelijkheden zijn voor de locatie van het Lauwers College (Grijpskerk) en de locaties van de Borgen (Woldborg) en Terra (Oldekerk). Ze willen nadrukkelijk niet met elkaar concurreren maar de sterke kanten van de organisaties verder uitwerken. De verwachting is dat de resultaten van het onderzoek in het voorjaar van 2020 beschikbaar zijn.

4. Leerlingenprognoses, ruimtebehoeften en leegstand

Leerlingenprognoses

Het bureau Planning Verband Groningen (PVG) heeft in opdracht van de gemeente Westerkwartier leerlingenprognoses gemaakt op basis van de leerlingenaantallen per 1 oktober 2018. Dit is gebeurd voor het primair onderwijs, inclusief de scholen die eerder onder de gemeente Winsum vielen, en het voortgezet onderwijs. In de leerlingenprognoses zijn zowel de bevolkingsgegevens als de woningbouwgegevens verwerkt, en kunnen daarom ook nuttig zijn voor kinderopvangorganisaties en andere doeleinden. De leerlingenprognoses, met de vertaling naar de formele ruimtebehoefte, zijn bijgevoegd.

Ruimtebehoeften

Het Westerkwartier heeft als geheel te maken met teruglopende leerlingenaantallen. Met name in de buitendorpen is sprake van krimp en ontgroening. Deze terugloop wordt voor een deel gecompenseerd door groei in de nieuwbouwwijken in met name de dorpen Leek en Zuidhorn. De voorzieningen die voor 2019 en 2020 zijn aangevraagd, hebben vrijwel uitsluitend betrekking op deze twee kerndorpen. Het voortgezet onderwijs begint de terugloop van leerlingen die een aantal jaren geleden in het basisonderwijs begon nu ook te merken.

Een uitzondering hierop vormt het Lauwerscollege in Grijpskerk, met andere vestigingen in Kollum en Buitenpost. De invoering van het gepersonaliseerd onderwijs en de sluiting van het Gomarusscollege in Zuidhorn, hebben bijgedragen aan een stijging van het aantal leerlingen. Inmiddels is de ruimtebehoefte fors groter dan de capaciteit.

Het vloeroppervlak van het Lauwerscollege komt inclusief de recent bijgeplaatste unit op het eigen terrein, op 1697 bruto vloeroppervlak (b.v.o.). Op basis van de leerlingenprognoses uit het IHP bedraagt de tijdelijke ruimtebehoefte (4 jaar) 2922 m² b.v.o.; de permanente ruimtebehoefte voor minimaal 10 jaar is 2849 m² b.v.o. Het verschil is dus 1225 m² b.v.o. (tijdelijk) en 1152 m² b.v.o. (permanent).

Het Lauwerscollege en de gemeente Westerkwartier zijn in overleg over de ontstane situatie. De ontwikkelingen in het voortgezet onderwijs in de regio en het hierboven genoemde extern onderzoek worden daarin meegenomen.

5. Prioriteiten voor nieuwbouw, uitbreiding en renovatie

Op basis van de vergelijking van de ruimtebehoefte met de capaciteit van de schoolgebouwen, én de technische staat van de gebouwen, komen drie clusters van scholen in aanmerking voor vervangende nieuwbouw of uitbreiding. De eerste twee zijn inmiddels majeure projecten.

Nieuwe brede school, Violier, in Oostindie Leek

In de wijk Oostindie te Leek vindt vervangende nieuwbouw plaats voor CBS Van Panhuys én OBS de Hasselbraam. De capaciteit van Violier wordt 2426 m² bruto vloeroppervlakte (b.v.o.). Op basis van de huidige prognoses, zouden de scholen opgeteld vanaf het schooljaar 2022-

2023 122 m2 b.v.o. meer nodig hebben. De uitbreiding is dan voor minimaal 10 jaar nodig. In het ontwerp is rekening gehouden met de mogelijkheid voor uitbreiding met lokalen en nevenruimten. Op basis van nieuwe prognoses zal de toekomst uitwijzen of dat nodig is.

Nieuwbouw Integraal Kindcentrum Marum

In Marum komt vervangende huisvesting voor CBS De Bron en OBS De Springplank in de vorm van een Integraal Kindcentrum (IKC). Op basis van de leerlingenaantallen per 1-10-2018, in combinatie met een 10-jarlijkse periode van het schooljaar 2019/2020 tot en met 2028/2029, hebben beide scholen gezamenlijk 2618 m2 b.v.o. nodig. In het eerste projectplan was rekening gehouden met 2523 m2. Als locatie voor het IKC Marum heeft de gemeenteraad gekozen voor het trainingsveld van de v.v. Marum. Er is een bestemmingsplanprocedure in gang gezet, en een oplossing voor het gebruik van het trainingsveld. Tevens is er een goed verkeersplan en bijbehorende infrastructuur nodig. Voor al deze ontwikkelingen waren extra budgetten nodig, en die ook zijn neergedaald in de Perspectiefnota en in de begrotingscyclus. We sluiten niet uit dat er voor goede oplossingen van de problematiek, meer budget nodig is.

Tijdelijke huisvesting scholen in De Noordster te Zuidhorn

In de wijk Oostergast te Zuidhorn ligt de Noordster, met daarin de basisscholen OBS de Borgh en CBS het Anker. De capaciteit voor de beide scholen samen bedraagt 3450 m2 b.v.o. Op basis van de leerlingenprognoses is de maximale ruimtebehoefte in de periode vanaf het schooljaar 2022/2023 tot en met 2031/2032 en komt uit op 3720 m2 b.v.o. Er zou dan recht bestaan op 270 m2 permanente uitbreiding. Vanaf het schooljaar 2019/2020 is ook al een tijdelijke ruimtebehoefte aan onderwijsruimte. Dit kon ingevuld worden door gebruik te maken van de voormalige schoollocatie van het Anker in Zuidhorn, maar daar is geen gebruik van gemaakt. De partners in De Noordster hebben dit intern opgelost met flexibel meubilair voor onderwijs en opvang. Opvallend is dat de leerlingenaantallen per 1 oktober 2019 lager zijn dan die van 2018 (zie bijlage). Het oude gebouw van het Anker is in 2018 opgeknapt en, na tijdelijke huisvesting De Brug, ingezet voor de huisvesting voor het Nautilus. Het Nautilus is daar vanaf het schooljaar 2019-2020 begonnen met een vernieuwend onderwijsconcept.

Toekomstige uitbreiding Noordster Zuidhorn

Quadraten heeft aangegeven de ontwikkelingen van het Nautiluscollege af te willen wachten, voor er een definitieve keuze voor de permanente uitbreiding van de Noordster gemaakt wordt. De Noordster is zo ontworpen dat er op de tweede verdieping vier lokalen, met een onderwijsplein en nevenruimten (toiletten), bijgebouwd kunnen worden. Dit heeft de voorkeur van zowel de gemeente als Quadraten, aangezien alle leerlingen dan bij elkaar in één gebouw zitten. Het gebouw kan op deze wijze afgebouwd worden. Onderzoek heeft uitgewezen dat er geen klimaatproblemen hoeven te ontstaan; dit kan op adequate wijze geregeld worden. Het uitgangspunt is "bouwen naar behoefte". Eind 2020 wordt de situatie opnieuw bekeken op basis van de dan geldende leerlingenaantallen, en de stand van zaken bij het Nautilus.

6. Scenario's voor dorpen met sterk teruglopende leerlingenaantallen

Als we kijken naar de leerlingenaantallen per 1-10-2018 (werkelijk) en die van 1-10-2028 (prognose), zien we in een aantal dorpen een terugloop die risico's met zich mee brengt. Zes scholen krijgen te maken met een bezetting van minder dan 50 leerlingen. De terugloop is het grootst in Doezum (Rommelt Booy), Oldehove (Onder de Wieken), Ezinge (Opwier) en Garnwerd (Kromme Akkers). In Sebaldeburen waren al weinig kinderen. In een bijlage zijn de actuele leerlingenaantallen per 1-10-2019 toegevoegd.

In de komende vier jaar gaat **Quadraten** zich oriënteren op de afname van het leerlingenaantal en vinden er oriënterende gesprekken plaats over mogelijke fusie en realisatie van (I)KC's. Momenteel ziet het schoolbestuur de volgende ontwikkelingen in het Westerkwartier.

Zevenhuizen

(OBS Het Veenpluis en CBS De Delta in Zevenhuizen)

CBS De Delta had op 1 oktober 2019 75 leerlingen en verwacht in 2023 69 leerlingen. OBS Het Veenpluis had er 126 en verwacht in 2023 er 106 leerlingen. Het leerlingenaantal op beide scholen neemt af. De jaren daarna stabiliseren de aantallen zich op dit niveau. Het gebouw van de Delta kent nu al een forse overcapaciteit die gebruikt wordt voor de bibliotheek en de kinderopvang. Het ligt voor de hand om de komende periode te gebruiken om de mogelijkheden te verkennen om tot een samenwerkingsschool te komen. Hiervoor lijkt binnen het dorp draagvlak te bestaan. De ontwikkeling van het MFC in Zevenhuizen zou een prima aanleiding zijn om te kijken of in de toekomst de mogelijke samenwerkingsschool in de vorm van een kindcentrum daaraan verbonden kan worden. De planvorming van het MFC kan hier mogelijk op anticiperen. Het MFC gaat als gymvoorziening voor de scholen functioneren.

De Wilp

(OBS De Dorpel en CBS De Wegwijzer)

CBS De Wegwijzer daalt licht. De school telde op 1 oktober 2019 89 leerlingen. OBS De Dorpel daalt eveneens licht. Op 1 oktober 2019 zaten hier 66 leerlingen. De aantallen blijven iets achter bij de prognoses. Dorpsbelangen speelt een actieve en initiërende rol in het denken over de toekomst van het onderwijs in De Wilp. In het schooljaar 2018-2019 is door een extern bureau onder het personeel van beide scholen, de ouders en de kinderopvang Babbel een onderzoek uitgevoerd om de mogelijkheid te verkennen om te komen tot een IKC. De uitkomst van het onderzoek geeft aan dat er een breed draagvlak is voor een IKC in De Wilp. Het College van Bestuur van Quadraten heeft met Kinderopvang Babbel een intentieverklaring getekend als partner in het IKC. Het plan van aanpak om te komen tot een fusie van beide scholen en een geïntegreerde samenwerking met Kinderopvang Babbel is vastgesteld. De beoogde fusiedatum is 1 augustus 2020. Quadraten is met de gemeente in overleg over tijdelijke huisvesting bij de locatie van De Wegwijzer. Een aanvraag voor toekomstige nieuw(ver)bouw in het dorp De Wilp wordt meegenomen in de volgende IHP-planperiode.

Boerakker

(SWS De Klimboom te Boerakker)

SWS De Klimboom telde op 1 oktober 2019 70 leerlingen. Volgens de prognose bezoeken in 2023 ook 70 leerlingen de school. De school is enkele jaren geleden ontstaan uit een fusie van de beide basisscholen in Boerakker. Het leerlingenaantal op deze school is al een aantal jaren stabiel. De school ligt relatief ver van andere basisscholen af. Namelijk op 4,5 km van Nuis, op 5,5 km van Leek, op 5 km van Sebaldeburen, op 5 km van Oldekerk/Niekerk en op 6 km van Grootegast. Er zijn geen fusieplannen voor deze school in deze periode van het IHP.

Oostwold

(SWS De Gavelander in Oostwold)

Op 1 oktober 2019 zaten er 64 leerlingen op De Gavelander. De prognose geeft aan dat er op 1 oktober 2023 65 leerlingen zitten. Het leerlingenaantal blijft stabiel. De school heeft overcapaciteit en een hoge boekwaarde. Deze samenwerkingsschool is nog de enige school in het dorp en heeft een groot verzorgingsgebied. De dichtstbijzijnde basisscholen bevinden zich in Hoogkerk. Er zijn in de IHP-periode geen plannen tot samenwerking met andere scholen.

Kornhorn

(SWS De Groene Borg in Kornhorn)

Deze school is in 2014 ontstaan uit een fusie met de school in Noordwijk. De school telde op 1 oktober 2018 57 leerlingen. Volgens de prognose telt de school in 2023 51 leerlingen. Het gebouw is aangepast en de school kent een regiofunctie. De school profileert zich sterk als groene school. Ze beoogt door een regiofunctie te willen vervullen een lichte groei, dan wel in een breder aanbod voor alle scholen, te kunnen voorzien. Dat initiatief krijgt een kans. Het ligt niet voor de hand om tijdens de looptijd van dit IHP hierop actie te ondernemen. De afstand tot CBS Remmelt Booy in Doezum is 2,1 kilometer; tot Opende is het 4,3 kilometer en tot de scholen in het IKC Marum ca 6 kilometer.

Grootegast

(OBS Molenberg in Grootegast)

De Molenberg had 83 leerlingen op 1 oktober 2019. In 2023 zijn dat er 66. De school heeft gepersonaliseerd leren tot speerpunt gemaakt en verwacht daarmee een positieve kentering in het leerlingenaantal. De aanmeldingen nemen de laatste jaren weer toe. Het schoolbestuur heeft geen plannen met deze school in deze planperiode.

Doezum

(CBS Remmelt Booy in Doezum)

CBS Remmelt Booy had 75 leerlingen op 1 oktober 2019. De school heeft een prognose van 54 leerlingen in 2023, een daling van 21 leerlingen. De school besteedt veel aandacht aan cultuureducatie en is één van de twee cultuur-profiel scholen binnen Quadraten. Het is de laatste school in het dorp. De scholen in Grootegast liggen relatief dichtbij, namelijk op 1,5 km OBS De Molenberg en op 2,5 km CBS Jan Kuipers. De afstand tot CBS Het Fundament in Lutjegast is 4,5 km, en tot de Groene Borg in Kornhorn 2.1 kilometer. Er zijn op dit moment geen plannen om te komen tot samenwerking met andere scholen.

Lutjegast

(CBS Het Fundament in Lutjegast)

CBS Het Fundament had 69 leerlingen op 1 oktober 2019. Volgens de prognoses zijn dat er 66 in 2023. Het leerlingenaantal blijft stabiel. Het Fundament is de laatste school in het dorp. De afstanden tot de omringende scholen in Grootegast is 3,5 km; CBS Remmelt Booy ligt op 4,5 km afstand. Er worden voor deze school geen plannen gemaakt in deze IHP periode.

Sebaldeburen

(SWS De Aquarel te Sebaldeburen)

Per 1 augustus 2019 is na goedkeuring van DUO het BRIN-nummer van de Aquarel verplaatst naar Zuidhorn ten behoeve van het Nautilus. De Aquarel is met ingang van die datum de dislocatie van het Nautilus en was reeds geïntegreerd in het dorps huis. Ouders zijn actief bij de school betrokken. Het leerlingenaantal is op 1 oktober 2019 27 leerlingen. De school krijgt tot 1 oktober 2020 de kans om te groeien en te stabiliseren op 40 leerlingen. Als dat lukt kan de school als dislocatie open blijven. De school ligt op 2,1 km van CBS Rehoboth in Oldekerk, op 3,4 km van OBS De Opstap in Niekerk en op 4 km van OBS De Molenberg en 3 km van CBS Jan Kuipers in Grootegast.

De leerlingenontwikkeling in Grootegast, Kornhorn, Doezum en Lutjegast wordt voor wat betreft de toekomstige ontwikkeling hieronder in samenhang geanalyseerd en besproken.

De prognoses van de scholen geven aan dat de leerlingendaling in het Westerkwartier het sterkst zijn in en rond het dorp Grootegast. Quadraten gaat in deze planperiode onderzoeken welke consequenties de leerlingendaling voor dit gebied heeft en of het ontwikkelen van een of meerdere (I)KC's met onderwijs en opvang onderzocht kunnen worden. In de plaats Grootegast zien we eveneens de samenwerking in combinatie met het voortgezet onderwijs als kansrijk voor dit gebied. Bouw van een (I)KC Grootegast, met een mogelijke regiofunctie, zou dan in de volgende planperiode mogelijk kunnen plaatsvinden.

Kommerzijl

(CBS De Rietstek te Kommerzijl)

Deze school had op 1 oktober 2019 58 leerlingen. De prognose geeft aan 62 leerlingen in 2023 en daarmee blijft de school stabiel. De situatie is vergelijkbaar met Boerakker. De Rietstek is de laatste school in het dorp en relatief ver van de andere scholen gelegen. Afstand naar De Humstee in Oldehove is 6.1 km, afstand naar Grijskerk 6 km. De ligging is daarmee zodanig ver van andere scholen, dat daling onder de grens van 80 leerlingen niet meteen tot fusie van de school hoeft te leiden.

Grijpskerk

(CBS De Borgstee en OBS De Triangel)

De Triangel telde in 2019 96 leerlingen. Volgens de prognose zijn dat er 82 in 2023. De Borgstee zakt in dezelfde periode van 200 naar 172 leerlingen. Beide scholen zijn daarmee groot genoeg om zelfstandig voort te bestaan. De samenwerking tussen de scholen en de voorzieningen voor kinderopvang wordt door het schoolbestuur actief gestimuleerd binnen het beleid van invulling bij leegstand. De leegstand in De Borgstee wordt momenteel benut door de peuterspeelzaal en het Lauwerscollege. Er is geen actie nodig in deze IHP periode.

Oldehove

(SWS De Humstee)

In Oldehove is de samenwerkingschool De Humstee gerealiseerd, en die heeft op 1 oktober 2019 125 leerlingen. Het dorp valt niet meer in de categorie dorpen met kleinere scholen.

Lauwers en Eems heeft geen ondergrens bepaald en gaat uit van de instandhouding van de scholen in *Ezinge en Garnwerd*. In beide gevallen is moeite gedaan om ze te behouden voor het dorp. In SWS Op Wier is een buitenschoolse kinderopvanglocatie gevestigd.

Vanaf 2015 is het dorp Garnwerd actief en creatief aan het nadenken over een centrale ontmoetingsplaats in het dorp en het openhouden van OBS Kromme Akkers. De school, het schoolbestuur en de gemeente Winsum zijn met regelmaat gesprekspartners geweest van dit dorpsinitiatief. De plannen, die onder de naam Nieuwe Akkers gestalte krijgen en die in een vergevorderd verkenningstadium zitten, zijn in 2017 gepresenteerd aan de wethouders van Winsum, Zuidhorn en het schoolbestuur. Bij die gelegenheid konden alle toehoorders nog niet duidelijk zijn over de nabije toekomst. De beide gemeenten niet, omdat zij in een fusie traject zaten en de overgang van Middag-Humsterland naar de nieuwe gemeente in het verschiet lag; het schoolbestuur niet, omdat er nog geen definitief besluit genomen was over het voortbestaan van de school.

Inmiddels is die duidelijkheid er wel. Middag-Humsterland is onderdeel van de gemeente Westerkwartier en het schoolbestuur heeft geen gedachten of plannen meer om de school te sluiten. Nu die duidelijkheid er is, kan men wat Lauwers en Eems betreft, weer volop aan de slag met die plannen. Het schoolbestuur voert het onderhoud van het gebouw uit, en ziet op korte termijn renovatie of nieuwbouw aan de orde komen. Hier liggen uiteraard koppelkansen met het dorpsinitiatief, die de komende periode opgepakt kunnen worden en waarvoor geld gereserveerd zal moeten worden. De gemeente is met een dorpsafvaardiging van de school in gesprek over de mogelijkheden in/met het schoolgebouw.

7. Huisvestingsgevolgen ruimtebehoeften en scenario's

Huisvestingsscenario's RSG de Borgen

Een eerste onderzoek heeft uitgewezen dat het bouwen in fasen voor RSG de Borgen mogelijk is, nu de middelen (35 miljoen euro) voor nieuwe huisvesting (voorkeursscenario) niet in één keer beschikbaar zijn in de gemeentebegroting. Als geraamd budget dat nodig is voor de eerste fase, is een bedrag van € 15 miljoen opgenomen. Dit budget is in de perspectiefnota van de gemeente Westerkwartier verdeeld over het jaar 2021 (5 mln) en 2022 (10 mln). Het college is met het schoolbestuur in overleg over de plannen, waarbij ook Biblionet en Kunstbedrijven Westerkwartier zijn aangeschoven. De drie partijen zoeken de meerwaarde in samenwerking, en hebben inmiddels een intentieverklaring getekend om er nu al gestalte aan te geven.

Gepersonaliseerd Onderwijs (GO) op het Lauwers College in Grijpskerk.

Het Lauwers College in Grijpskerk is in het schooljaar 2018-2019 gestart met gepersonaliseerd onderwijs (GO). Dit nieuwe onderwijsconcept gebaseerd op het creëren van eigenaarschap bij leerlingen, het werken vanuit leerdoelen, het bieden van maatwerk en individuele leerroutes en intensieve coaching, spreekt ouders en leerlingen in de regio enorm aan. Vanaf de invoering in 2017 is de instroom van nieuwe leerlingen substantieel gegroeid

naar jaarlijks 85 tot 90 leerlingen. De prognose gaat naar een leerlingenaantal van meer dan 300 leerlingen. Inmiddels is de ruimtebehoefte groter dan de beschikbare capaciteit.

Naast de leerlingengroei vraagt GO om een andere ruimte-indeling. De klassikale indeling gaat voor een deel over in grotere leerpleinen en kleine werk- en coachruimten. Het gebouw aan de Reitsema Burchtstraat, gebouwd in de jaren '50 van de vorige eeuw, voldoet niet aan de eisen en wensen van het nieuwe eigentijdse onderwijsconcept. De school heeft voor de korte termijn tijdelijke faciliteiten gecreëerd op het terrein van de school en betreft capaciteit in de basisschool De Borgstee.

Door ouders en leerlingen is er de behoefte uitgesproken om op alle niveaus doorgaande GO-leerlijnen te kunnen volgen. Vanuit deze behoefte overweegt de locatie Grijpskerk om een Havo-top in te voeren, zodat havo-leerlingen een doorgaande GO-leerlijn kunnen volgen. Daarnaast is de locatie Grijpskerk voornemens om, gebruik makend van de aanwezige licenties, een beroepsgerichte afdeling in de bovenbouw van het vmbo te starten.

In het komende halfjaar zal het Lauwers College een haalbaarheidsonderzoek uitvoeren naar de invoering van een havo-top en een beroepsgerichte afdeling in de bovenbouw van het vmbo in Grijpskerk. De resultaten van dit onderzoek, en het effect op de huisvesting van de locatie Grijpskerk, worden meegenomen in de actualisering van het IHP in 2021.

Samenwerking RSG de Borgen en Terra

Terra Oldekerk en RSG de Borgen hebben de ambitie om bij te dragen aan duurzaam en toekomstbestendig voortgezet onderwijs voor leerlingen in de regio Westerkwartier. In het licht van deze ambitie zijn het afgelopen jaar gesprekken gevoerd om verregaande samenwerking tussen de locaties de Woldborg (RSG de Borgen) en Terra Oldekerk te verkennen. In oktober 2019 zijn de beide stichtingen, Terra en RSG de Borgen, overeengekomen om deze ambitie gezamenlijk op te pakken. Het komende halfjaar (oktober 2019 – april 2020) wordt de haalbaarheid van één onderwijsvoorziening onderzocht. Het streven is hierbij om gezamenlijk een schoolconcept, met een breed onderwijsaanbod, neer te zetten waarbij de identiteit van beide scholen behouden blijft. Voor het ontwikkelen van een breed onderwijsaanbod wordt ook de samenwerking met het primair onderwijs gezocht. De gevolgen voor huisvesting worden aangeboden bij de actualisatie van het IHP in 2021.

Het Gomarusscollege is per 1 augustus 2019 gesloten, maar het gebouw zal voorlopig een onderwijsbestemming houden. Dit omdat samenwerking en spreiding in het voortgezet onderwijs tussen RSG de Borgen, Terra, het Lauwers College en Quadraten, in onder andere de samenwerking 10-14 jaar in het Tienercollege, onderzocht wordt. Op dit moment worden er tijdelijk ruimten via een vastgoedbedrijf onderverhuurd. Het gebouw ziet er goed uit en dat willen we zo houden.

Doorkijk na 2023

Het IHP richt zich in eerste instantie op de jaren 2020-2023, maar waar mogelijk worden verwachte scenario's en opties voor de periode van 12 jaar daarna, eveneens in beeld gebracht.

Scholen in De Wilp

In De Wilp zijn gesprekken gaande over een samenwerkingsschool in het dorp per 1 augustus 2020. Als alle leerlingen van De Dorpel en De Wegwijzer opgeteld worden, is het niet mogelijk om die in één bestaand schoolgebouw te vestigen. Kinderopvang Babel heeft enkele ruimten in het schoolgebouw van De Wegwijzer en in de Dorpel in gebruik. Er is voldoende ruimte rond dat schoolgebouw om het uit te kunnen breiden; met name aan de achterkant is een groot grasveld gelegen.

GBS Christal in Grootegast

Noorderbasis heeft fors geïnvesteerd in diverse aanpassingen aan (met name) de binnenzijde van het schoolgebouw GBS Christal. Naast toiletrenovatie, vervanging van plafonds en verlichting, is er een nieuwe zichtbare entree gerealiseerd. Tevens is het gelukt om diverse

noodzakelijke onderwijsruimtes te herschikken en eigentijds in te richten. Het schoolgebouw uit 1972 biedt, hoewel de buitenschil constructief erg slecht is, voldoende mogelijkheden om door middel van een ‘renovatie/vernieuwbouw’ een passende huisvesting te maken. Voordeel van renovatie/vernieuwbouw van de buitenkant, is dat de kosten hiervoor aanzienlijk lager liggen dan voor totale vervangende nieuwbouw. Noorderbasis koerst op verdere renovatie/vernieuwbouw van de buitenzijde in 2024 van de nieuwe IHP periode.

8. Kwaliteitseisen nieuwbouw, uitbreiding en renovatie

Kwaliteitseisen

Naast het aantal vierkante meters brutovloeroppervlak, en de functionaliteit, is de kwaliteit van het gebouw een bepalende factor voor het kunnen geven van goed onderwijs. De schoolbesturen zijn verantwoordelijk voor de kwaliteit en technische staat van de gebouwen. Bij nieuwbouw en uitbreiding kan uitgegaan worden van het vigerende bouwbesluit, maar de ambities kunnen ook hoger liggen. De gemeente Westerkwartier wil uitgaan van het landelijke Kwaliteitskader (voor PO en VO), Frisse scholen A/B, BENG (wordt al vigerend bouwbesluit) en gasloos bouwen. Dit betekent wel dat de normvergoedingen van de VNG losgelaten worden, omdat die te laag zijn om deze ambitie te realiseren. De prijzen in de bouw zijn de afgelopen jaren door de conjunctuur sterk gestegen. Op basis van een voorlopige begroting wordt een kostenraming gemaakt, die gebaseerd is op marktconforme nieuwbouwprijzen. Na het vaststellen van de bekostiging wordt gewerkt met een budgetplafond voor aanbesteding.

Renovatie

Over de kwaliteitseisen aan, en de bekostigingsmogelijkheden van, renovatie als alternatief voor nieuwbouw, zal verder gesproken moeten worden. Er ligt een voorstel van de VNG en de scholenkoepels voor het opnemen van renovatie als huisvestingsvoorziening bij het ministerie.

9. Financiële ruimte in meerjarenbegrotingen gemeente en schoolbesturen

Perspectiefnota gemeente Westerkwartier

Gelet op de financiële situatie van de nieuwe gemeente Westerkwartier zijn alternatieve opties voor huisvestingsvraagstukken niet uit te sluiten. Dit geldt bijvoorbeeld voor RSG de Borgen. Voor nieuwbouw van RSG de Borgen is een investering van circa 35 miljoen nodig. Er is onderzocht of in eerste instantie het probleem van de Oldeborg opgelost kan worden door het bouwen van een eerste fase, waar dan tevens de onderwijsvernieuwing een plek kan krijgen. Dit blijkt een reële optie, waarbij verschillende (voorkeurs)scenario's in beeld gebracht zijn.

In de perspectiefnota is op basis van het op 10 april 2019 voorgelegde onderwijshuisvestingsprogramma 2020 budget gereserveerd voor de eerste inrichting met leermiddelen en meubilair voor de extra groepen van De Brug en Van Panhuys (€ 17.000,- per school). Voor 2021 is rekening gehouden met een investering van in totaal € 1.4 mln voor uitbreiding van de huisvesting in de Noordster, al zijn alternatieve scenario's mogelijk. Het perspectief voor de huisvesting van RSG de Borgen is een budget van € 5 mln in 2021 en € 10 mln in 2022.

10. Duurzaamheid en meerjaren onderhoudsplannen schoolbesturen

Gemeente Westerkwartier

De gemeente Westerkwartier gaat in 2019 nieuw beleid opstellen op basis van het klimaatakkoord, met input van stakeholders. Er komen subsidieprogramma's en campagnes om bestaande woningen en gebouwen duurzamer te maken. Als investering in elektrisch vervoer worden publieke laadpalen op parkeerterreinen gefaciliteerd. En meer zonnepanelen. Bij nieuwbouwprojecten van o.m. brede scholen, wordt duurzaam en toekomstbestendig gebouwd. De basisscholen in het Westerkwartier kunnen meedoen aan Energy Challenges.

Noorderbasis

Alle scholen bij Noorderbasis werken aan duurzaamheid. Vanuit de opdracht om de aarde te bewerken en te bewaren willen de scholen bewust omgaan met het milieu. Alle scholen maken gebruik van Fairtrade-artikelen. Noorderbasis investeert in zonnepanelen. Waar mogelijk (hangt onder meer af van de kwaliteit van het dak) worden zonnepanelen geplaatst.

Lauwers en Eems

Qua duurzaamheid heeft Lauwers en Eems geen gericht beleid geformuleerd; wel worden in voorkomend gevallen, duurzaamheidsmaatregelen toegepast, zoals het vervangen van enkel glas door energiezuinige beglazing en dergelijke.

Onderwijsgroep Noord

De Onderwijsgroep Noord, waar RSG de Borgen onder valt, heeft haar onderhoudsbeleid en de duurzaamheidsaspecten als volgt verwoord:

“Het spreekt vanzelf dat het primaire doel van het vastgoedbeheer en onderhoud er op gericht is om een optimale leer- en werkomgeving te realiseren voor het primaire proces. Dat vertaalt zich in het verbeteren van de bouwkundige kwaliteit, maar meer nog in de installaties die zorgen voor licht, verse lucht en een stabiele temperatuur.

Om deze kwaliteit planmatig en professioneel te beheersen en te verbeteren heeft Onderwijsgroep Noord in 2017 alle gebouwen laten inspecteren door een gecertificeerd bureau. Op deze inspecties zijn vervolgens meerjaren-onderhoudsplannen gebaseerd, die gedetailleerd aangeven welk onderhoud de komende 20 jaren uitgevoerd moet worden om de gebouwen in stand te houden op een afgesproken niveau. Hiermee is het mogelijk geworden om een stabiele meerjarenbegroting van dit werk op te stellen.

Om nu ook op duurzame wijze het beheer en onderhoud te borgen, heeft Onderwijsgroep Noord in 2018-2019 al het bouwkundig en installatietechnisch onderhoud integraal aanbesteed. Een professionele onderhoudspartner verbindt zich om op prestatiebasis per stichting alle bestaande gebouwen te onderhouden en daarbij ook planmatig te werken aan verbetering en verduurzaming ervan. Ook aan de recente wettelijke verplichtingen tot informatieplicht energiebesparende maatregelen per 1 juli 2019, van het ministerie van economische zaken en klimaat, kan hierdoor adequaat voldaan worden.

Onderwijsgroep Noord heeft de afgelopen twee jaar de basis gelegd voor de komende 10 jaar planmatig, professioneel, duurzaam en flexibel vastgoedbeheer van alle bestaande gebouwen.”

Quadraten

Quadraten investeert jaarlijks voor een aantal scholen in het installeren van zonnepanelen en ledverlichting. Daarnaast participeert een negental scholen in het gezamenlijke project met de gemeente Westerkwartier in Next Education. Duurzaamheid is een van de vijf kernwaarden die in de Koers 2019-2023 zijn beschreven. Dit krijgt hiermee op alle scholen bijzondere aandacht. Quadraten is al systematisch bezig met energiebeheer: Energiebegroting – inzicht in energieverbruik – apparatuur uitlezen (is niet voor alle gebouwen mogelijk). Vier scholen doen mee aan de Energy Challenges, een project om leerlingen bewust te maken van het verbruik van energie. Sinds 2015 voldoen alle nieuwe schoolgebouwen aan strengere eisen dan het bouwbesluit.

De meerjaren onderhoudsplannen (MOP's) van de schoolbesturen dateren van 2017 (RSG de Borgen), 2018 (Quadraten), 2018 (Noorderbasis) 2019 (Lauwers en Eems); ook Terra Oldekerk en het Lauwerscollege beschikken over recente MOP's.

Verduurzamen bestaande schoolgebouwen

Nieuwe scholen worden reeds duurzaam gebouwd. Voor de bestaande schoolgebouwen is het eveneens zaak om te kijken naar duurzaamheidsmaatregelen. Dit vanuit het klimaatakkoord, energiebesparing (en duurzame energieopwekking), comfort en toekomstgericht handelen. De schoolbesturen hebben geen energielabels voor hun schoolgebouwen, op basis waarvan zij “quick-wins” kunnen behalen. Er is een inventarisatie nodig van de huidige schoolgebouwen die in aanmerking komen voor duurzaamheidsmaatregelen. De schoolbesturen melden de

scholen aan, waarna samen met de gemeente wordt gekeken naar inventariserend onderzoek en een plan van aanpak. De scholen in het Westerkwartier vallen overigens niet onder de meldingsplicht vanuit het klimaatakkoord. Wel is er aandacht nodig voor het gasloos maken, de LED-verlichting en CO2-reductie.

Ruimte-OK heeft een nieuw programma voor verduurzaming van schoolgebouwen PO en VO opgesteld. Dit mede naar aanleiding van het klimaatakkoord en vermindering van CO2-uitstoot. Ruimte-OK wil scholen en gemeenten direct en onafhankelijk ondersteunen. De stuurgroep IHP heeft zich aangemeld voor het ondersteuningsprogramma dat moet leiden tot een plan. In de eerste helft van 2020 kan het programma gegevens opleveren over de maatregelen die in kader van duurzaamheid op bestaande scholen genomen kunnen worden. De volgende stap is een kosten-baten-raming, met een vertaling naar in te zetten budgetten. De subsidiemogelijkheden voor de verduurzaming van de schoolgebouwen worden onderzocht.

11. (I)KC's, kinderopvang, speelterreinen, verkeersveilige schoolomgeving en verzekeringen

Kinderopvang in bestaande basisscholen

We hebben geïnventariseerd in welke basisscholen kinderopvang aanwezig is, waarbij we onderscheid gemaakt hebben tussen kinderdagverblijven en buitenschoolse opvang. Bij de nieuwe(re) brede scholen zijn meestal vanaf het begin afspraken gemaakt over investeringen en verhuur. Bij bestaande scholen is het niet altijd duidelijk welke afspraken er gemaakt zijn. Schoolbesturen moeten aan de gemeente toestemming vragen als ze (tijdelijk) overbodige ruimten in een schoolgebouw willen verhuren. Dit omdat de gemeente “economisch eigenaar” is, de kapitaallasten draagt, investeringen gedaan heeft, en de verzekeringen voor de schoolgebouwen regelt en betaalt. Bij medegebruik door maatschappelijke organisaties hoeft geen toestemming gevraagd te worden. Kinderopvang is een “commercieel” bedrijf, en mede uit overwegingen van concurrentievervalsing en de Wet Overheid en Markt, vraagt dit aandacht.

We brengen alle locaties met kinderopvang in beeld en bespreken de situaties waar de vraag naar boven komt, of er wel sprake is van een kostprijsdekkende en/of marktconforme huur. Ook zal per keer de vraag beantwoord moeten worden of de huur naar de gemeente gaat of naar het schoolbestuur. Als de gemeente in het gebouw geïnvesteerd heeft en dit als lasten in de begroting staat (of stond bij eenmalige kosten), is dat de partij die huur dient te ontvangen. De huuropbrengsten komen dan weer ten goede aan de middelen voor onderwijshuisvesting. Alle gebruikerslasten worden door de kinderopvangorganisatie aan de schoolbesturen betaald.

Het is goed om als schoolbesturen en gemeente, de ontwikkelingen ten aanzien van brede scholen en integrale kindcentra te bespreken. Dit raakt aan de vraag in hoeverre scholen kinderopvang in leegstaande lokalen kunnen vestigen, en onder welke voorwaarden dat kan. Voor nieuwbouwprojecten is de samenwerking tussen kinderopvang en onderwijs een item. Als toekomstvisie en voor de duidelijkheid naar de scholen, stellen we aanvullend beleid op.

Verzekeringen

In de verordening voorzieningen huisvesting onderwijs is de mogelijkheid opgenomen voor schoolbesturen om schade door bijzondere omstandigheden te declareren bij de gemeente. De gemeente Westerkwartier heeft een instructie gemaakt voor de indiening van schademeldingen door de scholen. Deze is besproken met de schoolbesturen, en is door de huisvestingsdeskundigen verspreid onder de schooldirecties en de beheerstichtingen van schoolgebouwen. De gemeente heeft een eigen risico van € 2.500,00 voor schadegevallen. Daarboven komen de kosten in aanmerking voor vergoeding door de verzekering. Alles wat nagelvest aan een schoolgebouw is verbonden, is gedekt. Het schoolbestuur is in principe altijd zelf opdrachtgever voor het herstel. Het valt op dat er momenteel veel vandalismeschade en looddiefstal voorkomt. Na een looddiefstal wordt een loodvervanger aangebracht.

De inboedel is bij alle vier voormalige gemeenten gedekt, maar het is de vraag of de verzekerde bedragen nog juist zijn. In 2019 wordt daarom een nieuwe taxatieronde aanbesteed en worden alle objecten en inventarissen opnieuw getaxeerd. Taxaties gelden minimaal 3 jaar en leiden tot een verzekerde waarde, die wordt in de polis opgenomen als waardegrondslag. Grote mutaties moeten worden doorgegeven, anders is de verzekerde som mogelijk te laag. Op termijn gaat de gemeente preventiebeleid voor de veiligheid van gebouwen ontwikkelen. Preventie wordt vaak gezocht in technische aanpassingen, maar bewustwording, gedragsverandering en sociale controle zijn goedkoper en effectiever; bijvoorbeeld geen container tegen de gevel laten staan, struiken snoeien die het zicht van burens op de gebouwen ontnemen. De gemeente heeft een speciale verzekering voor zonnepanelen. De gegevens van de panelen zijn bij de gemeenten en dus ook de verzekeraar, vaak niet bekend. Met het oog daarop is het van groot belang dat de zonnepanelen aangemeld worden zodra ze opgeleverd zijn. De scholen kunnen een speciaal aanvraagformulier gebruiken en dat ingevuld sturen aan de gemeente.

Schoolpleinen en -terreinen als openbare speelplekken.

Schoolpleinen worden momenteel ook wel gebruikt als openbaar toegankelijke speelplekken, maar de afspraken daarover verschillen per gemeente en schoolbestuur. We willen in het Westerkwartier graag naar eenduidige afspraken over de aanschaf, onderhoud, keuring, reparatie en verantwoordelijkheden van speeltoestellen. De budgetten liggen zowel bij de schoolbesturen als bij de gemeentelijke teams die gaan over de openbare ruimte. De scholen ontvangen middelen voor onderhoud aan de schoolpleinen en vervanging van speeltoestellen. De gemeente is verantwoordelijk voor de keuring, het onderhoud en de vervanging van speeltoestellen in de openbare ruimte. Dit betekent dat de gemeentelijke budgetten voor het inspecteren en onderhouden van de speeltoestellen moeten worden verhoogd, want niet alle schoolpleinen zijn nu vrij toegankelijk. De stuurgroep IHP heeft de volgende denkrichting beschreven, die naar de praktijk nog verder uitgewerkt dient te worden. Ook moeten de budgetten in beeld worden gebracht. De gemeente komt in de loop van het jaar 2020 met een beheerstechnische notitie voor de speeltoestellen. Er wordt een meerjarenplan opgesteld.

Waar mogelijk, en met de instemming van zowel het schoolbestuur als de gemeente, zijn of worden schoolterreinen, buiten schooltijden, openbaar toegankelijk voor spelende buurtkinderen. In die gevallen is het de gemeente die de speeltoestellen keurt, repareert en onderhoudt. De schoolbesturen ontvangen deze keuringsinformatie per schoolplein van de gemeente. Het schoolbestuur zorgt voor de aanschaf en de vervanging van de speeltoestellen op het schoolplein.

De winst zit in het feit dat schoolpleinen tegelijk als geconcentreerde buurtspeelplekken kunnen fungeren, en er op andere plekken minder soortgelijke speeltoestellen nodig zijn. Voor de schoolbesturen betekent het minder kosten voor keuring, onderhoud en reparatie. Daarnaast is de intentie om speelplekken en schoolterreinen in te richten tot plaatsen die uitnodigen tot natuurlijk spelen. Er zijn dus niet persé overal dure speeltoestellen nodig, maar het kunnen natuurlijke materialen zijn, waarbij wel op de onderhoudskosten moet worden gelet. Ook een inrichting voor natuurlijk spelen kost geld voor inspectie, onderhoud, reparatie en vervanging. Niet alle locaties hebben overigens voldoende ruimte voor natuurlijk spelen. Om de gevolgen van deze afspraak na te gaan, heeft het team Groen, Wegen en Verkeer, een inventarisatie gemaakt van alle speeltoestellen in de openbare ruimten en op de schoolpleinen.

Verkeersveilige schoolomgevingen

We willen komen tot gemeentebreed beleid voor het realiseren van verkeersveilige schoolomgevingen voor het basis- en voortgezet onderwijs. Scholen, buurtbewoners en verkeersouders kunnen daarover meepraten. Hiervoor hanteren wij als uitgangspunt de nota Verkeersveilige schoolomgeving van de voormalige gemeente Leek.

Kinderen moeten veilig op de fiets of lopend naar school kunnen. Daarom willen we zoveel mogelijk scheiding van verkeersstromen nabij de school. Een veilige schoolomgeving bij elke

basisschool en die zoveel mogelijk uniform, en daardoor herkenbaar, inrichten. Verkeersveiligheid rond scholen is ook een verantwoordelijkheid van de scholen en de ouders zelf.

De teams Groen, Wegen en Verkeer & Vervoer inventariseren de schoolomgevingen op de bovenstaande punten om na te gaan bij welke scholen welke situatie aanwezig is. Op basis van deze inventarisatie wordt bezien welke maatregelen binnen het beschikbare budget gerealiseerd kunnen worden. Bij nieuwbouw van scholen wordt de openbare ruimte zoveel mogelijk op basis van de voornoemde nota ingericht. Verder is er sprake van maatwerk op de locaties waar de noodzaak niet aanwezig is of waar het ruimtelijk niet te verwezenlijken is.

12. Toekomstperspectief verordening, onderwijshuisvestingsbeleid en middelen

Huisvestingsverordening en toekomst IHP

In 2015 is in alle vier gemeenten een nieuwe en gelijklopende Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs vastgesteld. De VNG, PO-raad en VO-raad hebben ondertussen een gezamenlijk huisvestingsvoorstel gemaakt, waarin naast nieuwbouw en uitbreiding, ook afspraken over renovatie zijn opgenomen. Het voorstel moet nog met het ministerie besproken worden en omgezet naar landelijke wetgeving. Bij het voorstel wordt aangedrongen op het verhogen van de middelen in de algemene uitkering voor onderwijshuisvesting.

De verordening Voorzieningen huisvesting onderwijs dient dan ook op de nieuwe wetgeving en afspraken aangepast te worden. Het IHP krijgt in de toekomst een formele status en het investeringsprogramma voor de huisvesting wordt voor een periode van 4 jaar vastgelegd, met een doorkijk tot ten minste het 16^e jaar. De schoolbesturen worden verplicht om meerjarenonderhoudsplannen op te stellen. Die zijn voor de scholen in onze regio al aanwezig. Door een versoepeling van het investeringsverbod kunnen schoolbesturen straks meer in nieuwe huisvestingszaken investeren. Nu kan dat al in duurzaamheidsmaatregelen met exploitatievoordelen, renovatie, en in aanpassingen aan de gebouwen. Een combinatie met besparingen op onderhoud is ook mogelijk als bijdrage. In het voortgezet onderwijs mogen scholen de bedragen in voorzieningen in de huisvesting investeren die ze jaarlijks overhouden op de personeelsformatie en exploitatie. Ze krijgen echter geen expliciete bekostiging vanuit het Rijk voor nieuwbouw en uitbreiding. De gemeente Westerkwartier en RSG de Borgen zijn met elkaar in gesprek over de hoogte van de mogelijke eigen bijdrage in de nieuwbouw.

Bouwheer nieuwbouw

De schoolbesturen kunnen er voor kiezen om bij nieuwbouw zelf bouwheer te zijn of de gemeente vragen als opdrachtgever op te treden. In het geval van een brede school of een integraal kind centrum, is de gemeente meestal bouwheer. Dit heeft ook te maken met het participeren van meerdere scholen, kinderopvang, welzijns- en/of sportvoorzieningen. Onder het motto “zelf doen wat we zelf kunnen” wordt projectmatig gewerkt, met inzet van externen voor de specifieke deskundigheid. Bij de nieuwe huisvesting van RSG de Borgen is de Onderwijsgroep Noord projecttrekker, opdrachtgever en bouwheer voor de nieuwbouw.

13. Conclusies en besluitvormingstraject

Conclusies

Het Westerkwartier heeft als geheel te maken met teruglopende leerlingenaantallen. Met name in de buitendorpen is sprake van krimp en ontgroening. Deze terugloop wordt voor een deel gecompenseerd door groei in de nieuwbouwwijken, met name in de dorpen Leek en Zuidhorn.

Het voortgezet onderwijs begint de terugloop in het basisonderwijs nu ook te merken. Een uitzondering hierop vormt het Lauwerscollege in Grijpskerk, dat kampt met een ruimtegebrek. De schoolbesturen voor voortgezet onderwijs zijn met elkaar in gesprek over de regionale ontwikkelingen. De huisvestingsgevolgen er van worden in de stuurgroep IHP besproken.

Nieuwe scholen worden reeds duurzaam gebouwd (BENG en gasloos). Voor de bestaande schoolgebouwen is het eveneens zaak om te kijken naar duurzaamheidsmaatregelen. In de eerste helft van 2020 wordt een plan opgesteld voor het verduurzamen van schoolgebouwen.

Het is goed om als schoolbesturen en gemeente, de ontwikkelingen ten aanzien van brede scholen en “integrale” kindcentra te bespreken. Dit raakt aan de vraag in hoeverre scholen kinderopvang in leegstaande lokalen kunnen vestigen, en onder welke voorwaarden dat kan. Voor nieuwbouwprojecten is de samenwerking tussen kinderopvang en onderwijs een item.

De VNG, PO-raad en VO-raad hebben nieuw voorstel aan het ministerie voorgelegd. In het voorstel is aandacht voor renovatie, het investeringsverbod en een meerjarig verplicht IHP. De verordening Voorzieningen huisvesting onderwijs dient later nog op de nieuwe wetgeving en afspraken aangepast te worden. Het IHP krijgt in de toekomst een formele status en het investeringsprogramma voor de huisvesting wordt voor een periode van 4 jaar vastgelegd.

Waar mogelijk, en met de instemming van zowel het schoolbestuur als de gemeente, zijn of worden schoolterreinen (buiten schooltijden) openbaar toegankelijk voor spelende buurtkinderen. In die gevallen is het de gemeente die de speeltoestellen keurt (rapport ook naar schoolbestuur), repareert en onderhoudt. Het schoolbestuur zorgt voor de aanschaf en de vervanging er van.

We willen komen tot gemeente breed beleid voor het realiseren van verkeersveilige schoolomgevingen voor het basis- en voortgezet onderwijs. Hiervoor hanteren wij de nota Verkeersveilige schoolomgeving van de voormalige gemeente Leek. Na een inventarisatie wordt er gekeken wat er op basis van de budgetten mogelijk is, en wat aan basis nodig is.

Besluitvormingstraject

Het Programma Voorzieningen Onderwijshuisvesting 2020 is door het college vastgelegd, en de gemeenteraad heeft op 13 november 2019 de begroting voor het jaar 2020 vastgesteld. Op basis van de budgetcyclus bij de gemeente, de schoolbesturen, en dit IHP 2020-2023 kunnen aanvragen voor voorzieningen worden ingediend voor het Onderwijshuisvestingsprogramma 2021. In het voorjaar van 2020 worden de prioriteiten en bekostigingsmogelijkheden in de stuurgroep IHP besproken. Dit moet leiden tot een aanmelding voor de Perspectiefnota 2021-2024 van die voorzieningen waarover in een concept-onderwijshuisvestingsprogramma 2021 overeenstemming is bereikt. Deze voorzieningen zijn afhankelijk van de totale financiële ruimte in de begroting van de gemeente Westerkwartier.

Het voorliggende IHP 2020-2023 is besproken in de stuurgroep IHP, en wordt voor besluitvorming voorgelegd aan het college van burgemeester en wethouder van de gemeente Westerkwartier. Het college legt het voor overleg voor aan de gemeenteraad, die er zijn mening over kan geven. Na eventuele aanpassingen wordt het via het college aan de raad ter vaststelling aangeboden. De stuurgroep IHP zorgt voor een voortdurende actualisering van het IHP-plan, en blijft operationeel. Specifieke aandacht zal worden besteed aan het klimaatakkoord en duurzaamheidsmaatregelen. Het onderwijs is dynamisch en de ontwikkelingen worden gevolgd. De huidige samenwerking tussen de schoolbesturen in deze regio en de gemeente is positief te noemen, en gebeurt op basis van een open agenda.

14. Bijlagen

U treft als bijlagen bij dit document aan:

- a. Leerlingenprognoses basisonderwijs Westerkwartier
- b. Leerlingenprognoses voortgezet onderwijs Westerkwartier
- c. Overzicht van de actuele leerlingenaantallen per 1 oktober 2019
- d. Een link naar een digitale kaart van scholen in het PO en VO:

<https://kaart.westerkwartier.nl/basisscholen>

<https://kaart.westerkwartier.nl/voortgezet-onderwijs>